

Utrikesdepartementet
Rättsavdelningen, Rättssekretariatet

Betänkandet En säkrare utrikesförvaltning (SOU 2025:94)

Ert diarienummer UD2025/12242

Förvaltningsrätten har, utifrån de aspekter som domstolen har att beakta, inget att invända i sak mot de förslag som lämnas i betänkandet. Domstolen lämnar dock följande synpunkter på författningsförslagen.

Förslaget till ny lag om säkerhetskontroll på utlandsmyndigheterna

Hänvisningen i 9 § första meningen

Av 9 § första meningen i förslaget till ny lag om säkerhetskontroll på utlandsmyndigheterna framgår att om ett sådant föremål som avses i 7 § första stycket påträffas vid en säkerhetskontroll, ska den person hos vilken föremålet påträffas uppmanas att lämna det ifrån sig för förvaring.

I 7 § första stycket anges emellertid endast att kroppsvisitation och undersökning av väskor och andra föremål ska utföras med en metalldetektor eller en annan liknande anordning, eller, om det finns särskilda skäl, på annat sätt.

Hänvisningen i 9 § första meningen ska rätteligen avse bestämmelsen i 6 § första stycket, enligt vilken en säkerhetskontroll ska inriktas på att upptäcka vapen och andra föremål som är ägnade att användas vid

sådana gärningar som anges i 1 §. Jfr bl.a. 7 och 5 §§ lagen (1981:1064) om säkerhetskontroll i domstol samt 10 och 7 §§ lagen (2021:77) om säkerhetskontroll på frivårdskontor.

Kön på den som utför kroppsvisitation i vissa fall

Enligt betänkandet (avsnitt 17.7) bör en manuell kroppsvisitation, när undersökningen avser annat än föremål som den visiterade bär med sig, endast utföras eller bevittnas av en person av samma kön som den som visiteras. Någon sådan reglering finns dock inte i den föreslagna lagen om säkerhetskontroll.

För andra aktörer som har möjlighet att besluta om säkerhetskontroller finns däremot bestämmelser om att kroppsvisitation i vissa fall ska utföras av en person av samma kön som den visiterade, se 9 § lagen om säkerhetskontroll i domstol, 8 § lagen om säkerhetskontroll på frivårdskontor, 9 § lagen [1988:144] om säkerhetskontroll i riksdagens lokaler och 6 § lagen [2010:294] om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och regioner.

Det framgår inte varför en motsvarande reglering inte anses nödvändig i den föreslagna lagen. Förvaltningsrätten anser att frågan bör belysas vidare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Krav på samråd

I betänkandet (avsnitt 20.2) anges att behovet av säkerhetskontroll förutsätter en proportionalitetsbedömning, där utlandsmyndigheten ska överväga om mindre ingripande åtgärder är tillräckliga för att uppnå syftet. Det anges vidare att sådana överväganden exempelvis kan grundas på information från Regeringskansliet, svenska myndigheter eller myndigheter i det land där utlandsmyndigheten är belägen.

För domstolar och frivårdskontor gäller att samråd ska ske med Polismyndigheten inför beslut om säkerhetskontroll, om det inte är uppenbart obehövligt (se 2 § lagen om säkerhetskontroll i domstol och 2 § lagen om säkerhetskontroll på frivårdskontor). Vid offentliga

sammanträden i kommuner och regioner ska samråd ske med Polismyndigheten innan beslut om säkerhetskontroll fattas (se 2 § lagen om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och regioner). Någon skyldighet att samråda synes däremot inte finnas för riksdagens lokaler inför talmannens beslut om säkerhetskontroll (se lagen om säkerhetskontroll i riksdagens lokaler).

Någon bestämmelse om samråd finns inte i den föreslagna lagen om säkerhetskontroll och det saknas även en motivering till detta. Även denna fråga bör belysas vidare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Omprövning av beslut om säkerhetskontroll

I författningskommentaren till 2 § i förslaget till ny lag om säkerhetskontroll vid utlandsmyndigheterna anges att ett beslut om säkerhetskontroll som gäller för viss tid ska omprövas löpande under perioden, och att kontrollen genast ska upphöra om den inte längre bedöms som nödvändig. Även om skyldigheten att löpande ompröva beslutet möjligen kan sägas följa redan av 1 § i den föreslagna lagen, anser förvaltningsrätten att det finns skäl att överväga ett förtydligande i lagen.

Ett sådant förtydligande återfinns visserligen inte i motsvarande regler för andra aktörer som har möjlighet att besluta om säkerhetskontroller. Däremot är det vanligt i förvaltningsrättslig lagstiftning som rör tvångsåtgärder mot enskilda att det finns en uttrycklig skyldighet att löpande ompröva beslut. Detta är särskilt relevant eftersom kroppsvisitation innebär ett ingrepp i skyddet enligt 2 kap. 6 § regeringsformen mot påtvingade kroppsliga ingrepp, och därför endast bör utföras när det är nödvändigt.

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Erika Odung. Föredragande har varit förvaltningsrättsfiskalen Muhammed Hassaneh.

Erika Odung

Muhammed Hassaneh